

Żaneta Szerksznis

Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

zaneta.szerksznis@amu.edu.pl

Bibliotekarze i biblioteki w polskiej Wikipedii

Streszczenie: Wikipedia jest uznana powszechnie za największą encyklopedię prezentującą zasób wiedzy nieustannie uzupełniany i poddawany publicznej dyskusji. Bibliotekarze stanowią grupę przygotowaną do pracy ze źródłami, posiadającą kompetencje szczególnie poszukiwane wśród wikipedystów. Kompetencje cyfrowe i merytoryczne bibliotekarzy wpływają na jakość publikowanych artykułów, skalę otwierania zasobów, dostarczanie rzetelnych źródeł poprzez akcje, kampanie i konkursy. W ostatnich dwóch latach wzrosła liczba artykułów – haseł opisujących biblioteki, sylwetki zasłużonych bibliotekarzy, w których dyskutowane są zasady encyklopedyczności. Bibliotekarze i wikipedyści tworzą praktyki pisania dobrych haseł o bibliotekach.

Słowa kluczowe: Wikipedia, biblioteki, projekty otwarte

Wprowadzenie

Wikipedyści i bibliotekarze są często postrzegani jako naturalni sojusznicy, których łączy dążenie do otwierania dostępu do wiedzy jak największej liczbie czytelników. Bibliotekarze posiadają kompetencje wyszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz pracy ze źródłami, co czyni z nich profesjonalnych edytorów w Wikipedii. Polskojęzyczna Wikipedia jest jedną z 300 autonomicznych wersji językowych i jest tworzona przez społeczność wolontariuszy. Do społeczności wikipedystów może dołączyć każdy w dowolnej chwili, a następnie modyfikować artykuły, tworzyć nowe, dodawać materiały audiowizualne zgodnie z prawem autorskim, m.in. na licencjach otwartych Creative Commons. Wikipedią zarządza Wikimedia Foundation, w Polsce Stowarzyszenie Wikimedia Polska. Liczby pokazują, jak duża jest społeczność edytorów polskiej Wikipedii i jej wpływ na informację dostępną w internecie. Do polskiej Wikipedii dołącza 3 tys. osób miesięcznie, 2,5 mln osób odwiedza polskojęzyczną Wikipedię każdego dnia¹. Wikipedia zajmuje szczególne miejsce wśród otwartych projektów Web 2.0. Społeczność wikipedystów łączy wspólna praktyka edytowania i tworzenia haseł². Choć środowisko wikipedystów jest rozproszone, a użytkownicy posługują się nickami nie ma problemu z nawiązaniem kontaktu czy współpracy. Wikipedyści dbają o relacje i rozwijają społeczność przez organizowane edytory, akcje i projekty (np. „100 haseł na 100-lecie SBP”, Wikiszkoła, Wikizeszyty, WikiUAM i in.).

¹ SIELICKA-BARYŁKA, K. Wikipedia dla edukacji. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Wikipedia-dla-edukacji.-Broszura.pdf#file>.

² LEVINSON, P. *Nowe nowe media*. Kraków: Wydaw. WAM, 2010, s. 174. ISBN 9788375056389.

Jak wśród wikipedystów może się odnaleźć bibliotekarz? Jak dołączyć do grona wikipedystów? Pierwsze kroki edytowania, zasady i pomoce otrzymujemy od Wikipedii tuż po założeniu konta edytora. Co ważne – otrzymujemy także opiekuna, który pomoże nam w pierwszych edycjach, dodawaniu przypisów do sprawdzonych źródeł, deponowaniu fotografii i materiałów audio-wizualnych do Wikimedia Commons. W jednym miejscu znajdziemy niezbędne pomoce i wysłuchamy podcastów o tworzeniu Wikipedii. Warto zadbać o naszą motywację do rozwijania umiejętności edytorskich w Wikipedii. Na dalszym etapie przydatny będzie nasz własny brudnopis³.

Akcja 1Lib1Ref

Pomysł zaproszenia bibliotekarzy do uzupełniania źródeł do haseł w Wikipedii jest jednym z bardziej efektywnych działań skierowanych do środowiska zawodowego. Akcja 1Lib1Ref⁴, jeden bibliotekarz – jeden przypis to coroczna, międzynarodowa kampania zachęcająca bibliotekarzy z całego świata, aby włączyli się do edytowania Wikipedii. Dzięki temu czytelnicy mają dostęp do zweryfikowanej i wiarygodnej wiedzy. Do udziału w webinarach i wspólnego edytowania zaprasza co roku Joanna Potęga w imieniu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, Oddziału Warszawskiego, Okręgu Mazowieckiego. Akcja 1Lib1Ref odbywa się na początku roku, razem z Dniem Domeny Publicznej. Trwa od 15 stycznia do 4 lutego. Akcja ma swoją drugą odstonę podczas „Wiosennych porządków” w maju i czerwcu każdego roku. Towarzyszą jej popołudniowe i wieczorne webinaria, nierzadko spotkania na miejscu w bibliotekach publicznych i akademickich. W kampanii 1Lib1Ref 2022 polska społeczność zajęła trzecie miejsce na świecie, a drugie w regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Wszystkie poprzednie kampanie są podsumowane na stronach polskiej Wikipedii.

Społeczność wikipedystów na co dzień

Wikipedystów i bibliotekarzy można spotkać razem podczas Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek (w maju) i Tygodnia Otwartej Nauki (w październiku), ale nie tylko. To bibliotekarze, wolontariusze, członkowie Stowarzyszenia Wikimedia Polska skupieni wokół Koalicji Otwartej Edukacji oraz bibliotekarze rozproszeni w różnych bibliotekach, których łączy wspólne edytowanie i dodawanie materiałów do zasobów otwartej nauki, edukacji i kultury w Wikipedii. Półrokiem współpracy bibliotekarzy i wikipedystów jest wiele projektów. Maraton edycyjny „100 haseł na 100 lecie SBP” został zorganizowany ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska w ramach jubileuszu SBP oraz 16-lecia Wikipedii w Polsce w roku 2017⁵. W Wikipedii są dostępne podcasty ilustrujące poszczególne hasła, nagrane przez Fundację „Otwórz się” Borysa Kozielskiego

³ Wikiprojekt: Edukacja/Materiały. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Edukacja/Materia%C5%82y>.

⁴ Wikiprojekt: Biblioteka/1Lib1Ref. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Biblioteka/1Lib1Ref>.

⁵ POTĘGA, J. Wikipedia, bibliotekarki i bibliotekarze. W: *Blog Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie* [online]. 10.10.2017. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://buwlog.uw.edu.pl/wikipedia-bibliotekarki-i-bibliotekarze/>.

w bibliotekach akademickich, m.in. w Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu, Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu. W latach 2021–2022 przybyło też nowych haseł dotyczących bibliotek i biogramów bibliotekarzy. Wikipedyści nieustannie zachęcają do wyszukiwania znanych nazwisk zasłużonych bibliotekarzy, a jeśli brakuje informacji o konkretnej osobie, zachęcają do uzupełnienia luki przez utworzenie nowego artykułu w Wikipedii⁶.

W bibliotekach działają nieformalne zespoły wikipedystów, które rozwijają artykuły ze swoich dziedzin, opracowują hasło własnej instytucji. Wikipedia daje możliwość współpracy zespołom bibliotekarzy, uznawana jest za projekt demokratyczny otwartej wiedzy.

Wikipedyści posługują się gotowymi szablonami, korzystają z poradników oraz określonych zasad encyklopedyczności⁷. Jednak nie każdy biogram czy artykuł o bibliotece spełnia warunki umożliwiające publikację hasła. Nierzadko zdarza się, że jest dyskutowany, a nawet usuwany z przestrzeni publicznej Wikipedii. Pojawiające się problemy edytorskie przyczyniły się do inicjatywy opracowania poradnika dla bibliotekarzy, który powstaje we współpracy bibliotekarzy Oddziału Poznańskiego SBP z doświadczoną wikipedystką Natalią Szafran-Kozakowską. Poradnik bazuje na doświadczeniach w tworzeniu haseł dla bibliotek przez bibliotekarzy Kół SBP przy Bibliotece Uniwersyteckiej w Poznaniu, Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, Biblioteki Publicznej w Śremie oraz Biblioteki Publicznej w Swarzędzu⁸. We wrześniu odbędzie się kolejne spotkanie grupy roboczej i otwarta dyskusja.

Trzymajcie kciuki, bądźmy w kontakcie!

Bibliografia:

1. Czy w bibliotece jest miejsce na Wikipedię? Praktyki współpracy w świecie Wikimediów. W: *SBP* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <http://sbp.wlkp.pl/wikipedia>.
2. LEVINSON, P. *Nowe nowe media*. Kraków: Wydaw. WAM, 2010. ISBN 9788375056389.
3. POTĘGA, J. Wikipedia, bibliotekarki i bibliotekarze. W: *Blog Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie* [online]. 10.10.2017. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://buwlog.uw.edu.pl/wikipedia-bibliotekarki-i-bibliotekarze/>.
4. SIELICKA-BARYŁKA, K. Wikipedia dla edukacji. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Wikipedia-dla-edukacji.-Broszura.pdf#file>.
5. Wikipedia: Zalecenia edycji artykułów biograficznych. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Zalecenia_edycji_artyku%C5%82%C3%B3w_biograficznych.
6. Wikiprojekt: Biblioteka/1Lib1Ref. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Biblioteka/1Lib1Ref>.

⁶ Wikipedia: Zalecenia edycji artykułów biograficznych. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Zalecenia_edycji_artyku%C5%82%C3%B3w_biograficznych.

⁷ Wikiprojekt: Biblioteka/Materiały/Pomoc: Encyklopedyczność bibliotekarzy – wskazówki. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Biblioteka/Materia%C5%82y/Pomoc#Encyklopedyczno%C5%9B%C4%87_bibliotekarzy_-_wskaz%C3%B3wki.

⁸ Czy w bibliotece jest miejsce na Wikipedię? Praktyki współpracy w świecie Wikimediów. W: *SBP* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w: <http://sbp.wlkp.pl/wikipedia>.

7. Wikiprojekt: Biblioteka/Materiały/Pomoc: Encyklopedyczność bibliotekarzy – wskazówki. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w:
https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Biblioteka/Materia%C5%82y/Pomoc#Encyklopedyczno%C5%9B%C4%87_bibliotekarzy_-_wskaz%C3%B3wki.
8. Wikiprojekt: Edukacja/Materiały. W: *Wikipedia* [online]. [Dostęp 18.07.2022]. Dostępny w:
<https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikiprojekt:Edukacja/Materia%C5%82y>.